

11. Гордієнко С. Г. До питання про сутність та зміст оперативно-розшукової діяльності служби безпеки України / С. Г. Гордієнко // Теорія оперативно-службової діяльності правоохоронних органів України. – Львів : Львів. ін-т внутр. справ при НАВС України, 2000.
12. Кириченко А. А. Предмет исследования оэрдологии / А. А. Кириченко, Г. И. Васильев // Конституційні гарантії захисту людини у сфері правоохоронної діяльності. – Дніпропетровськ : Поліграфіст, 1999.
13. Регульський В. Л. До проблеми сутності оперативно-розшукової діяльності як державно-правової форми боротьби зі злочинністю / В. Л. Регульський // Теорія оперативно-службової діяльності правоохоронних органів України. – Львів : Львів. ін-т внутр. справ при НАВС України, 2000.

Лукьянчиков Е. Проблемы построения характеристик преступлений. Положения статьи содержат характеристику взглядов учёных-криминалистов, определяющую проблемы построения характеристик преступлений. Проведён анализ отдельных элементов криминалистической характеристики преступления. Высказывается мнение о возможности построения уголовно-процессуальной характеристики преступлений. Данный тезис подвергается научному анализу и отмечается, что между определением круга обстоятельств и их характеристикой существуют различия, которые целесообразно в дальнейшем исследовать. Также значительное внимание уделяется разработке собственной характеристики преступлений в теории оперативно-розыскной деятельности, поскольку некоторые черты и признаки преступлений не получили отражения в других отраслевых характеристиках и имеют существенное значение для разработки рекомендаций по раскрытию и предупреждению преступлений именно оперативно-розыскными силами, средствами и методами. На этой основе предлагаются изменения и дополнения в действующее процессуальное законодательство Украины, которые является положительным шагом на пути к приближению правового регулирования уголовно-процессуальной деятельности к международным стандартам и более высокому уровню обеспечения прав человека.

Ключевые слова: криминалістика, преступление, характеристика, элементы, система, методика, расследования.

Lukyanchikov E. The Problems of Determining the Features of Crimes. The article includes a characteristic of the views of criminalists, defining the problem of determining the features of crimes. Separate elements of the criminological characteristics are analyzed. The opinion about the possibility of constructing the criminal procedure characteristics of crimes is expressed. This thesis is analyzed and it's noted there are significant differences between the definition of the range of circumstances and their characteristics, which is reasonable to explore in the future. A considerable attention of the author is devoted to developing his own characteristics of crimes in the theory of operatively-search activity because the features and elements of crimes are not reflected in other characteristics and are significant for developing recommendations for the detection and the prevention of crimes.

On this basis, the author proposes changes and additions to the existing criminal procedural legislation of Ukraine, which is a positive step to approximation the legal regulation of criminal procedure activity with international standards and a higher level of human rights' ensuring.

Key words: criminalistics, a crime, characteristics, elements, the system, a method, investigating

УДК 343.98:343.82

О. Батюк

Сутність та зміст техніко-криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, учинених у пенітенціарних закладах

У статті розкрито теоретичні аспекти та дано практичні рекомендації, обґрунтовано статистичні відомості за останні три роки щодо стану злочинності в пенітенціарних закладах. Проведено дослідження криміналістичного забезпечення розслідування злочинів із погляду поняття, структури, змісту та завдань. Зроблено висновок, що зміст поняття «криміналістичного забезпечення» має прояв у розробці й упровадженні в практику розслідування злочинів відповідних криміналістичних рекомендацій, які оптимізують діяльність і підвищують її ефективність

Ключові слова: криміналістика, забезпечення, злочинність, пенітенціарні заклади, рекомендації, структура, завдання.

Постановка наукової проблеми та її значення. Актуальність теми визначена тим, що в сучасних наукових роботах із криміналістики недостатньо звернуто уваги до проблем криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, учинених у пенітенціарних закладах. Якщо, за

офіційними даними Державної пенітенціарної служби України, протягом 2011 р. стосовно персоналу органів, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів, які належить до сфери управління Державної пенітенціарної служби України, порушено 96 кримінальних справ щодо 115 осіб, то протягом 2012 р. – 67 кримінальних справ стосовно 68 осіб. Із зазначеної кількості порушених кримінальних справ щодо персоналу засуджено 10 осіб.

Зокрема, 45 справ порушено за зберігання, збут чи передачу наркотичних засобів (за 2011 р – 58 справ), 14 – за одержання хабара (за 2011 р. – 22), одна справа – за підроблення документів, печаток, штампів і бланків, їх збут, використання підроблених документів (за 2011 р. – дві), дві справи – за перевищення влади або службових повноважень (за 2011 р. – три), одна справа – за розголошення державної таємниці, одна – за зловживання владою або службовим становищем (за 2011 р. – сім справ), одна – за службову недбалість (за 2011 р. – дві справи), одна справа – за шахрайство та одна – за пограбування.

Кримінальні справи порушувалися стосовно 21 працівника підрозділів нагляду й безпеки виправних колоній, 11 співробітників відділу режиму та охорони слідчих ізоляторів, 12 – соціально-психологічної служби, п'ять – кримінально-виконавчої інспекції, три – із відділів інтендантського й господарського забезпечення, трьох оперуповноважених, чотирьох працівників медичної служби, двох водіїв установ, по одному – начальник виправної колонії, перший заступник начальника установи, виконуючий обов'язки заступника начальника установи з виробництва – директора підприємства виправної колонії, начальник оперативного відділу, молодший інспектор з озброєння та спецзасобів відділу охорони виправної колонії, інженер з охорони праці та майстер цеху.

Слід зазначити, що ще п'ять кримінальних справ порушено за фактами (за 12 місяців 2011 р. – 10 справ).

У розрізі областей кримінальні справи порушувалися таким чином: 11 – Донецька область; 8 – Запорізька область; по 7 – Дніпропетровська та Луганська області; 6 – Київська область; по 5 – Одеська й Херсонська області; 3 – Сумська область; по 2 – Вінницька, Житомирська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Миколаївська, Рівненська та Черкаська області; по 1 – АР Крим, Волинська, Закарпатська, Полтавська, Харківська та Хмельницька області.

Безпосередньо за інформацією чи матеріалами територіальних відділів внутрішньої безпеки та протидії корупції стосовно персоналу порушено 31 кримінальну справу, а саме: за зберігання, збут чи передачу наркотичних засобів – 25 справ, за одержання хабаря – чотири, за підроблення документів і їх використання – одну, за перевищення влади або службових повноважень – одну справу.

Крім цього, у результаті проведених заходів протягом 2012 р. виявлено 70 працівників органів, установ виконання покарань і слідчих ізоляторів (50 – у 2011 р.), які вчинили правопорушення з корупційними ознаками та притягнуті судами до адміністративної відповідальності відповідно до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», а саме: у Донецькій області – 11, в АР Крим, Запорізькій та Сумській областях – по 7, у Київській – 6, у Дніпропетровській – 5, у Луганській, Львівській, Миколаївській, Харківській та Херсонській областях – по 3, у Вінницькій, Полтавській і Чернігівській областях – по 2, у Волинській, Закарпатській, Кіровоградській, Одеській, Тернопільській та Черкаській областях – по 1.

Порушення антикорупційного законодавства скоїли 20 працівників підрозділів нагляду й безпеки виправних колоній, 15 – із відділу режиму та охорони слідчих ізоляторів, 14 – із соціально-психологічної служби, 6 – із відділів охорони, 3 помічники начальників установ (із питань залучення засуджених до праці та трудової адаптації), по 2 – працівники відділу інтендантського та господарського забезпечення, працівники медичної служби, заступники начальника установи з виробництва й працівники кримінально-виконавчої інспекції, по одному – начальник виправного центру, інспектор із кадрів, провідний інженер та директор підприємства.

Стосовно всіх цих осіб судами застосовано штрафні санкції в розмірі від 200 до 2550 грн і звільнено їх із Державної кримінально-виконавчої служби України.

За матеріалами персоналу територіальних відділів внутрішньої безпеки та протидії корупції до адміністративної відповідальності судами притягнуто 39 працівників.

Слід зазначити, що на сьогодні судами не прийнято рішення за двома адміністративними протоколами, які складено протягом 12 місяців 2012 р. стосовно персоналу, а саме: Київська та Чернівецька області – по одному протоколу.

Питання дотримання персоналом органів, установ виконання покарань і слідчих ізоляторів антикорупційного законодавства, реалізації заходів, спрямованих на попередження негативних явищ, пов'язаних із проявами корупції, перебуває на постійному контролі керівництва Державної пенітенціарної служби України [1].

Аналіз досліджень цієї проблеми. У науковій літературі питання криміналістичного забезпечення розглянуто в різних аспектах (криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, криміналістичного забезпечення методики розслідування злочинів) такими науковцями, як В. М. Бородин, В. С. Бурданова, Д. А. Валетов, В. Ю. Владіміров, В. А. Волинський, К. Е. Дьомін, А. В. Іщенко, Е. П. Іщенко, І. П. Красюк, В. П. Лавров, В. В. Матвієнко, І. А. Попов, П. Т. Скорченко, В. Ю. Сокол, А. І. Скрипніков, Л. Е. Чистова, С. С. Чегодаєв, В. Н. Цветков [2–12]. Проте лише окремі питання щодо розслідування злочинів в установах виконання покарань проаналізували у своїх працях такі науковці, як О. Г. Колб, В. А. Сас, М. М. Сербін. Саме це вказує на необхідність дослідження суті та змісту техніко-криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, учинених у пенітенціарних закладах, що й обумовлює мету статті.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів може бути розглянуто з погляду поняття, структури, змісту та завдань, на розв'язання яких воно спрямоване. Слід погодитися з думкою В. Матвієнка, який зазначає, що однією з важливих умов поліпшення справ у галузі боротьби зі злочинністю є належне криміналістичне забезпечення діяльності й розслідування злочинів, що передбачає чітке визначення його поняття, змісту, структури, суб'єктів здійснення [5, с. 15]. Окремі роботи вітчизняних криміналістів присвячені безпосередньо визначенню поняття «криміналістичне забезпечення» та дослідженню цієї категорії в історичному аспекті. Першими у вітчизняній криміналістиці до проблеми криміналістичного забезпечення розслідування злочинів звернулися А. Іщенко й В. Матвієнко. На думку авторів, розслідування потрібно забезпечити певними інструментами діяльності задля підвищення її ефективності: чим складніша діяльність, тим повніше вона має бути забезпечена [14, с. 171].

На нашу думку, правильно відзначає В. В. Матвієнко, що «саме поняття «забезпечення» має досить широке трактування й включає до свого змісту багато відтінків діяльності, пов'язаної зі створенням належних умов функціонування соціальних систем, управлінських структур, технічних приладів та інших комплексів, технологій тощо» [6, с. 7–8].

Питанням криміналістичного забезпечення розслідування злочинів у своїх дослідженнях приділив увагу В. І. Галаган. Саме він провів детальний аналіз поглядів окремих науковців на проблему поняття й змісту криміналістичного забезпечення розслідування злочинів. В. І. Галаган тісно пов'язує кримінально-процесуальну діяльність органів внутрішніх справ із криміналістичним забезпеченням, зазначаючи, що вона (кримінально-процесуальна діяльність) повинна постійно вдосконалюватися залежно від наявності та ефективності новітніх техніко-криміналістичних і тактичних прийомів, методів, способів [15–16].

Досліджуючи поняття «криміналістичного забезпечення», варто зауважити, що існують також інші точки зору вчених-криміналістів. Як вважає В. Образцов, суть криміналістичного забезпечення кримінального судочинства полягає в наданні посадовим особам правоохоронних органів, які професійно ведуть боротьбу зі злочинністю, наукової продукції, що розробляється в криміналістиці, освоєння й використання якої сприяє підвищенню ефективності розв'язання завдань, які стоять перед споживачами такої продукції [17; 18, с. 308]. Виходячи з аналізу запропонованого поняття «криміналістичного забезпечення», очевидно, що зміст його має прояв у розробці та впровадженні в практику розслідування злочинів відповідних криміналістичних рекомендацій, які оптимізують діяльність і підвищують її ефективність.

На наш погляд, досить цікавою є позиція Ж. Удовенко, який по-іншому формулює поняття та в цілому розглядає зміст категорії «криміналістичне забезпечення». Під криміналістичним забезпеченням процесу доказування на досудовому слідстві Ж. Удовенко розуміє самостійну, ефективну специфічну діяльність відповідних суб'єктів щодо створення необхідних умов для отримання за допомогою криміналістичної освіти криміналістичних знань і використання криміналістичної техніки в передбаченій законом діяльності суб'єктів процесу доказування на досудовому слідстві зі зби-

рнання, дослідження, перевірки та оцінки фактичних даних (доказів і використання їх для встановлення істини із кримінальної справи [19, с. 97; 20].

Аналіз запропонованого поняття криміналістичного забезпечення показує, що автор розглядає цю проблему вузько: створення необхідних умов щодо криміналістичних знань, криміналістичної освіти й криміналістичної техніки. При цьому вказується, що зазначені елементи повинні бути обов'язково ефективними, та не розкривається, у чому конкретно має прояв створення належних умов. Ми вважаємо, що Ж. Удовенко, розглядаючи проблему поняття криміналістичного забезпечення, не враховує окремих сторін цієї діяльності, зокрема розробку й упровадження відповідних криміналістичних рекомендацій щодо розслідування злочинів чи розробку (удосконалення) процесу виявлення, вилучення, дослідження доказової інформації.

Провівши аналіз вищезазначених положень, вважаємо, що криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, учинених у пенітенціарних установах, варто розглядати як систему розробки та впровадження в практику розслідування злочинів, учинених у пенітенціарних закладах, криміналістичних рекомендацій, техніко-криміналістичних засобів й інформаційних технологій із метою оптимізації та підвищення ефективності виявлення, розслідування й попередження таких злочинів.

Що ж до змісту криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, учинених у пенітенціарних закладах, можемо зазначити, що категорія «криміналістичне забезпечення», виходячи із раніше наведених визначень, є складною системою операцій чи певних заходів, спрямованих на оптимізацію процесу виявлення й розслідування злочинів. Як складові частини цієї категорії різні автори називають різний зміст та елементи структури. Так, Є. Зуєв зазначає, що зміст криміналістичного забезпечення діяльності з розкриття й розслідування злочинів знаходить своє відображення в таких її елементах: 1) організованій системі інформації, яка полегшує своєчасне, цілеспрямоване та ефективне залучення даних криміналістики для розкриття злочинів; 2) достатній оснащеності слідчих, працівників органів дізнання науково-технічними засобами, наявності в них відповідних знань, умінь і навичок із використання таких засобів; 3) цілеспрямованій системі впровадження досягнень криміналістики в практичну діяльність [21, с. 10–11].

Автор звертає увагу на такий важливий аспект криміналістичного забезпечення, як «організована система інформації». При цьому, на нашу думку, Є. Зуєв розглядає цей структурний елемент лише в аспекті криміналістичних обліків і банків даних інформації. Тобто автор у криміналістичному забезпеченні розслідування злочинів убачає лише відповідне технічне забезпечення цього процесу, про що свідчать виділені Є. Зуєвим такі структурні елементи криміналістичного забезпечення: «достатня оснащеність ... науково-технічними засобами»; «впровадження досягнень криміналістики в практичну діяльність». Запропонований погляд автора стосовно структури криміналістичного забезпечення фактично є розкриттям змісту технічно-криміналістичного забезпечення діяльності правоохоронних органів як однієї зі складових частин усього процесу криміналістичного забезпечення [21, с. 11].

Варто зауважити, що на важливість проблеми інформаційного забезпечення процесу розслідування злочинів також указують А. Іщенко та В. Матвієнко, які, зокрема, зазначають, що інформаційне й науково-методичне забезпечення є складниками загального забезпечення практики боротьби зі злочинністю. На думку авторів, такі складові частини криміналістичного забезпечення відіграють важливу роль у справі підвищення результативності слідчої діяльності [14, с. 175]. Такої ж думки щодо інформаційного забезпечення притримується Є. Лук'янчиков, який зазначену проблему розглядає стосовно криміналістичного забезпечення проведення окремих слідчих дій. На його думку, якісне інформаційне забезпечення пред'явлення для впізнання сприяє ефективності його проведення й підвищенню результативності, а в кінцевому результаті – установленню істини в кримінальній справі [23, с. 153].

В. Образцов, розглядаючи зміст криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, виділяє 12 взаємопов'язаних етапів, які є складною системою операцій різнопланового спрямування та в узагальненому вигляді мають таку структуру:

- 1) визначення проблемної ситуації діяльності правоохоронних органів та шляхів її розв'язання за допомогою наукових досліджень;
- 2) аналіз та узагальнення діяльності правоохоронних органів, передового досвіду у виявленні й розслідуванні злочинів;
- 3) проведення наукових досліджень із метою оптимізації діяльності правоохоронних органів;

4) упровадження результатів дослідження в практичну діяльність із відповідним науковим супроводом цього процесу [17, с. 26–27].

На нашу думку, автор розкрив зміст незначної частини криміналістичного забезпечення, оскільки розглядається лише процес розробки відповідних криміналістичних рекомендацій і впровадження їх у практику діяльності правоохоронних органів. Поза увагою автора залишається підготовка відповідних кадрів для майбутньої роботи в правоохоронних органах, формування спеціальних курсів із криміналістики тощо.

Вважаємо, що досить цікавою та обґрунтованою стосовно змісту криміналістичного забезпечення є думка В. Галагана, який виділяє в його структурі три елементи, що в сукупності найбільш повно характеризують криміналістичне забезпечення: застосування криміналістичних знань; набуття криміналістичної освіти; ефективне використання криміналістичної техніки [15, с. 74].

Виділені елементи, на наш погляд, розкривають найбільш загальні сторони структури криміналістичного забезпечення розслідування злочинів і безпосередній зміст діяльності із забезпечення цього процесу. Це означає, що кожний із виділених елементів може бути розглянутий окремо як самостійний елемент, що складається із сукупності процесів, наприклад організація набуття освіти, у т. ч. криміналістичної. Однак виділені вище три складові елементи лише в системному використанні створюють умови для оптимізації процесу розслідування злочинів і підвищення його ефективності.

На наше глибоке переконання, найбільш повно та змістовно структуру криміналістичного забезпечення розкрито в монографії колективу авторів «Проблеми криміналістичного забезпечення розслідування злочинів» [13]. Науковці зазначену проблему розглядають як багатоплановий комплексний процес, який складається з окремих самостійних елементів пізнання потреб практики виявлення та розслідування злочинів, доведення їх до зацікавлених осіб і впровадження відповідних криміналістичних рекомендацій безпосередньо в практику діяльності правоохоронних органів із метою оптимізації ходу розслідування злочинів. Серед змістових елементів і в той же час етапів криміналістичного забезпечення А. Іщенко, І. Красюк, В. Матвієнко виділяють:

1) вивчення потреб практики: а) вивчення власне практики розкриття, розслідування злочинів із метою вдосконалення цієї діяльності; б) аналіз змісту злочинної діяльності; в) вивчення змісту та особливостей фінансово-господарської діяльності й відповідного документообігу, наукового прогнозування розвитку злочинної діяльності, закономірностей, які досліджуються криміналістичною наукою; г) вивчення потреб самої криміналістичної науки;

2) визначення та теоретичне осмислення наукової проблеми;

3) формування мети, завдань і шляхів, засобів та методів розробки рекомендацій;

4) розробка алгоритмів дій співробітників правоохоронних органів у різних ситуаціях і різних етапах виявлення й розслідування злочинів, у разі необхідності – забезпечення цього процесу відповідними технічними засобами та їх експериментальна перевірка;

5) попередня оцінка результатів наукових розробок;

6) доведення до відома співробітників правоохоронних органів відомостей про наукові розробки в тій чи іншій сфері розслідування злочинів;

7) упровадження в практику діяльності результатів наукових розробок;

8) збір та опрацювання даних про ефективність використання впроваджених наукових розробок.

Запропонована структура найбільш повно розкриває зміст криміналістичного забезпечення. Вона включає в себе виконання дій із моменту визначення потреб слідчої практики і до впровадження в практичну діяльність правоохоронних органів результатів наукових досліджень та внесення певних коректив у зазначені розробки з урахуванням ефективності їх упровадження.

На наш погляд, запропонована А. Іщенко, І. Красюком, В. Матвієнком структура криміналістичного забезпечення повністю відповідає вимогам практики й може бути застосована під час розробки криміналістичних рекомендацій та впровадження їх у практичну діяльність за окремими видами злочинів чи забезпечення діяльності окремих правоохоронних органів, зокрема підрозділів податкової міліції. Зрозуміло, що в кожному конкретному випадку розробки криміналістичних рекомендацій існують специфічні особливості, однак хід аналізу та узагальнення інформації буде здійснюватися за структурою, яка запропонована вище.

Висновки й перспективи подальшого дослідження. Виходячи із наведеного вище, слід відзначити, що криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, учинених у пенітенціарних закладах, є важливим інструментарієм оптимізації слідчої діяльності та підвищення її ефективності.

На підставі аналізу поглядів авторів щодо поняття «криміналістичне забезпечення» зміст цієї діяльності може мати таке спрямування:

- 1) розробка відповідних криміналістичних рекомендацій на підставі аналізу змісту злочинної діяльності й відповідної роботи правоохоронних органів щодо виявлення та розслідування злочинів;
- 2) упровадження в діяльність правоохоронних органів дійових криміналістичних рекомендацій щодо виявлення й розслідування злочинів і їх відповідне корегування;
- 3) підготовка кадрів для підрозділів правоохоронних органів з урахуванням особливостей змісту злочинної діяльності та сучасних напрямів у виявленні та розслідуванні злочинів.

Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, учинених у пенітенціарних закладах, варто розглядати в таких аспектах:

- 1) розробка криміналістичних рекомендацій;
- 2) доведення до відома співробітників правоохоронних органів результатів аналізу діяльності щодо виявлення й розслідування злочинів, змісту злочинної діяльності та даних про ефективні методи й засоби протидії злочинності;
- 3) безпосереднє використання співробітниками правоохоронних органів криміналістичних рекомендацій у практиці виявлення та розслідування злочинів.

Джерела та література

1. Інформація про стан роботи щодо додержання персоналом Державної кримінально-виконавчої служби України вимог антикорупційного законодавства за 2012 року. Офіційний сайт Державної пенітенціарної служби України [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/publish/article/663017>
2. Лавров В. П. Криминалистическое обеспечение раскрытия и расследования корыстно-насильственных преступлений по горячим следам / В. П. Лавров, С. С. Чегодаев // Криминалистическое обеспечение раскрытия и расследования корыстно-насильственных преступлений : спецкурс лекций. – М. : Закон и право, ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – С. 8–26.
3. Демин К. Е. Криминалистическое обеспечение раскрытия и расследования заказных убийств / К. Е. Демин, В. Н. Цветков // Криминалистическое обеспечение раскрытия и расследования корыстно-насильственных преступлений : спецкурс лекций. – М. : Закон и право, ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – С. 27–50.
4. Попов И.А. Криминалистическое обеспечение расследования преступлений, связанных с незаконным оборотом оружия / И. А. Попов // Криминалистическое обеспечение раскрытия и расследования корыстно-насильственных преступлений : спецкурс лекций. – М. : Закон и право, ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – С. 51–81.
5. Бородин В. Н. Криминалистическое обеспечение операций по борьбе с терроризмом / В. Н. Бородин, В. С. Бурданова, В. Ю. Владимиров // Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России. – СПб, 2000. – № 1. – С. 65–71.
6. Матвієнко В. В. Криміналістичне забезпечення методики розслідування злочинів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / В. В. Матвієнко ; Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2000. – 20 с.
7. Скрыпников А. И. Психолого-криминалистическое обеспечение раскрытия преступлений / А. И. Скрыпников // Психолого-криминалистические проблемы раскрытия преступлений : тезисы науч.-практ. конф. – М. : ВНИИ МВД России, 2002. – С. 5–9.
8. Валетов Д. А. Медико-криминалистическое обеспечение деятельности правоохранительных органов при идентификации личности неопознанных трупов (по материалам Санкт-Петербурга и Ленинградской области) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Д. А. Валетов ; Санкт-Петербургский ун-т МВД России. – СПб., 2001. – 20 с.
9. Ищенко Е. П. Техничко-криминалистическое обеспечение раскрытия и расследования преступлений / Е. П. Ищенко, П. Т. Скорченко. – М. : Былина, 2000. – 204 с.
10. Сокол В. Ю. Тактико-криминалистическое обеспечение раскрытия и расследования преступлений (методологические и организационные аспекты) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / В. Ю. Сокол ; Кубанский гос. ун-т. – Краснодар, 1998. – 22 с.
11. Чистова Л. Е. Техничко-криминалистическое обеспечение осмотра места происшествия / Л. Е. Чистова. – М. : Изд-во МЮИ МВД России, 1998. – 90 с.
12. Вольнский В. А. Техничко-криминалистическое обеспечение раскрытия и расследования преступлений / В. А. Вольнский. – М. : Изд-во ВНИИ МВД РФ, 1994. – 80 с.
13. Іщенко А. В. Проблеми криміналістичного забезпечення розслідування злочинів / А. В. Іщенко, І. П. Красюк, В. В. Матвієнко ; Нац. акад. внутр. справ України, Держ. наук.-дослід. експертно-криміналістичний центр МВС України. – К., 2002. – 211 с.

14. Іщенко А. В. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів (постановка проблеми) / А. В. Іщенко, В. В. Матвієнко // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 1998. – № 2. – С. 171–178.
15. Галаган В. І. Сутність криміналістичного забезпечення розкриття злочинів / В. І. Галаган // Проблеми пенітенціарної теорії і практики. – К., 2001 – № 6. – С. 73–77.
16. Галаган В. І. Правові та криміналістичні проблеми вдосконалення кримінально-процесуальної діяльності (на матеріалах органів внутрішніх справ України) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / В. І. Галаган ; Національна академія внутрішніх справ України. – К., 2003. – 30 с.
17. Криміналістика : учебник / Е. М. Ашмарина, Е. Н. Викторова, Л. Н. Викторова [и др.] ; под ред. В. А. Образцова – М. : Высш. шк., 1992. – 351 с.
18. Образцов В. А. Судопроизводство как объект межотраслевого научного обеспечения / В. А. Образцов, Г. А. Туманов // Труды Московской государственной юридической академии. – М., 1997. – № 2. – С. 308–310.
19. Удовенко Ж. Проблеми ефективності криміналістичного забезпечення процесу доказування на досудовому слідстві / Ж. Удовенко // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – № 2. – С. 97–99.
20. Удовенко Ж. В. Криміналістичне забезпечення процесу доказування на до судового слідстві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Ж. В. Удовенко ; Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2004. – 16 с.
21. Зуев Е. И. Криміналістику на уровень современных задач борьбы с преступностью / Е. И. Зуев // Актуальные вопросы использования достижений науки и техники в расследовании преступлений органами внутренних дел (Вопросы криминалистики) / редкол. : Р. С. Белкин [и др.]. – М., 1990. – С. 10–11.
22. Ієрусалимов І. О. Інформаційне забезпечення використання науково-технічних досягнень у розслідуванні злочинів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / І. О. Ієрусалимов ; Нац. акад. внутр. справ України. – К., 1998. – 16 с.
23. Лук'янчиков С. Д. Інформаційне забезпечення пред'явлення для впізнання / С. Д. Лук'янчиков // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 1998. – № 2. – С. 144–153.

Батюк О. Сущность и содержание технико-криминалистического обеспечения расследования преступлений, совершенных в пенитенциарных учреждениях. Положення наукової статті розкривають теоретичні аспекти і практичні рекомендації, які обґрунтовані статистичними даними за останні три роки про стані злочинності в пенітенціарних установах. Досліджується криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, розглядається з точки зору поняття, структури, змісту і завдань, на рішення яких воно направлено. Зміст поняття «криміналістичного забезпечення» проявляється в розробці і впровадженні в практику відповідних криміналістичних рекомендацій, які оптимізують і підвищують ефективність розслідування злочинів. Автор статті формулює перспективні аспекти розвитку криміналістичного забезпечення розслідування злочинів, совершених в пенітенціарних установах.

Ключевые слова: криміналістика, забезпечення, злочинність, пенітенціарні установи, рекомендації, структура, завдання.

Batyuk O. The Essence and the Content of Technical and Criminalistic Investigation of the Crimes Committed in Penal Institutions. The article reveals the theoretical aspects and practical recommendations, grounded on the statistics for the last three years about the state of crime in the penal institutions. Criminalistic providing of the investigation of crimes is investigated, considered from the point of view of the concept, structure, content and objectives of the decision of which it is directed. Through the analysis of the concept of «criminalistic providing», the author believes that its content is shown in the development and in the implementation in practice of the relevant criminalistics recommendations that optimize and improve the effectiveness of the investigation of crimes. The author formulates perspective aspects of providing the criminalistic investigation of crimes committed in penitentiary institutions.

Key words: criminalistics, providing, criminality, penitentiary institutions, recommendations, structure, tasks.

УДК 343.985.7

*П. Біленчук,
Г. Філоненко*

Розслідування ухилення від сплати податків: досвід ФРН та США

У статті проведено аналіз норм чинного податкового та кримінально-процесуального законодавства ФРН і США, якими регламентовано проведення податкових розслідувань у зазначених країнах. Акцентовано увагу